

BELGIQUE · BELGIË

P.P. — P.B.
Bruxelles X
BC 5181

Een stap naar duurzame ontwikkeling?

TWEEDE FEDERAAL RAPPORT
INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING

2002

Meer info?

Surf naar www.plan.be/nl/theme/sustdev of stuur de bestelbon naar:
 Federaal Planbureau, Secretariaat Task Force Duurzame Ontwikkeling,
 Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel. Faxen kan ook: 02 507 74 86.

BESTELBON

NAAM

VOORNAAM

ORGANISATIE

STRAAT

NUMMER

POSTCODE

GEMEENTE

- Ik bestel het tweede federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling
 de samenvatting van het rapport
- Het Federaal Planbureau mag mijn gegevens opnemen in een bestand om mij ook in de toekomst op de hoogte te houden over activiteiten in verband met duurzame ontwikkeling.

(Deze gegevens mag u inkijken en u kunt ze laten verbeteren of wissen; wet van 8 december 1992.)

Van inzicht naar daadkracht

Zuivere lucht, voldoende voeding, een dak boven het hoofd, vormingsmogelijkheden... zijn basisbehoeften van alle mensen, waar ook ter wereld. Om eraan te voldoen heeft iedereen een rol te spelen, ook de overheden. Onze inspanningen mogen bovendien niet tot de huidige generaties beperkt blijven; ook voor de volgende moet een gezond en comfortabel leven mogelijk zijn.

3

Duurzame ontwikkeling staat hoe langer hoe meer in de belangstelling. De theorie wordt langzaam maar zeker praktijk, zowel door de grote internationale conferenties van Rio en Johannesburg als door daden in het dagelijkse leven. Maar de weg is nog lang...

Het tweede *Federaal rapport inzake duurzame ontwikkeling* is een stap op die weg. Het vervult de drie opdrachten uit de wet van 5 mei 1997 over duurzame ontwikkeling:

- 1 | informeren over de huidige en vroegere toestand,
- 2 | een balans opmaken van het federale beleid en
- 3 | de besluitvormers helpen om antwoorden uit te werken voor de toekomst.

Het rapport behandelt daartoe tien ontwikkelingsvraagstukken waarvoor de federale overheid bevoegd is.

Deze brochure schetst de krachtlijnen van het rapport en stelt het begrip duurzame ontwikkeling voor. Wie zich wil verdiepen in de materie of een bruikbare methode zoekt, kan het gedetailleerde rapport of de samenvatting opvragen. Gebruik daarvoor de bestelbon hiernaast of surf naar www.plan.be/nl/theme/sustdev.

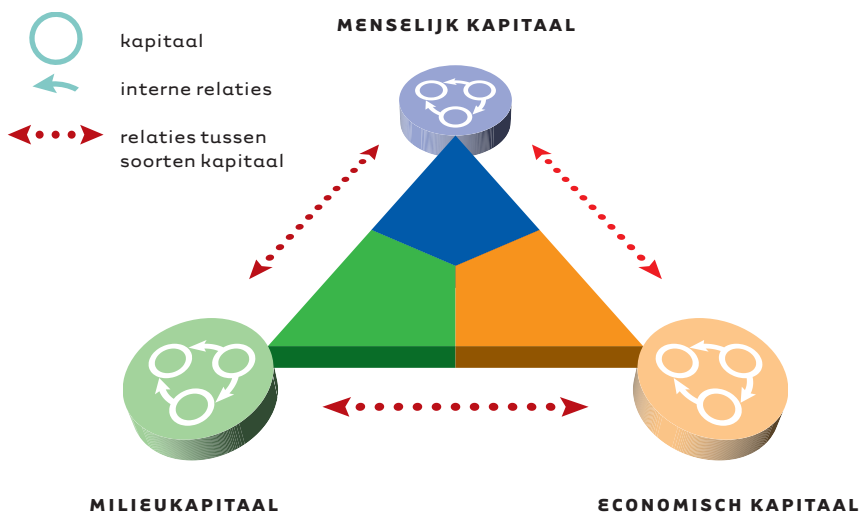
Anders over on

Concreet betekent duurzame ontwikkeling: voldoen aan de behoeften van onze generatie zonder de mogelijkheden van de komende generaties te ondermijnen. Belangrijke uitdagingen zijn: de noden van alle mensen op aarde lenigen (van de minstbedeelden eerst), de natuurlijke rijkdommen en financiële middelen eerlijk over de wereld verdelen, het leefmilieu respecteren, meer sociale rechtvaardigheid... Dat alles op zo'n manier dat alle mensen die na ons zullen leven, minstens dezelfde kansen krijgen als wij nu.

4

Duurzame ontwikkeling zoekt naar oplossingen voor problemen van de samenleving. Daarbij streeft ze naar een evenwichtig gebruik en verbruik van drie soorten 'kapitaal':

- ※ **menselijk kapitaal**, zoals gezondheid, kennis, vorming en cultuur;
- ※ **milieukapitaal**, zoals natuurlijke rijkdommen en de kwaliteit van het milieu;
- ※ **economisch kapitaal**, zoals machines, gebouwen en financiën.

twikkeling denken

5

Samen vormen die de rijkdom en het ontwikkelingspotentieel van de samenleving. Ze staan bovendien niet los van elkaar: een verandering in één van de drie domeinen beïnvloedt de twee andere. Zo leidt vooruitgang in materieel comfort soms tot meer vervuiling. Daarom moeten we oplossingen zoeken die een positief effect hebben op de drie soorten kapitaal en dat zowel lokaal, nationaal, als wereldwijd. De manier waarop een samenleving haar ontwikkeling stuurt, hangt sterk af van haar **institutioneel kapitaal** (wetten, instellingen, toegang tot de rechter...). De overheid is dus verantwoordelijk voor het beleid inzake duurzame ontwikkeling.

Vijf beginselen geven de richting aan om te bouwen aan duurzame ontwikkeling:

- ❄ **mondiale verantwoordelijkheid** van allen, vooral van de rijke landen;
- ❄ **dubbele billijkheid** binnen de huidige generatie en tussen de huidige en toekomstige generaties;
- ❄ **integratie** van de economische, sociale en milieuc component van ontwikkeling;
- ❄ **voorzorg** tegen grote risico's en noodzaak van preventieve acties;
- ❄ **participatie** van de burgers.

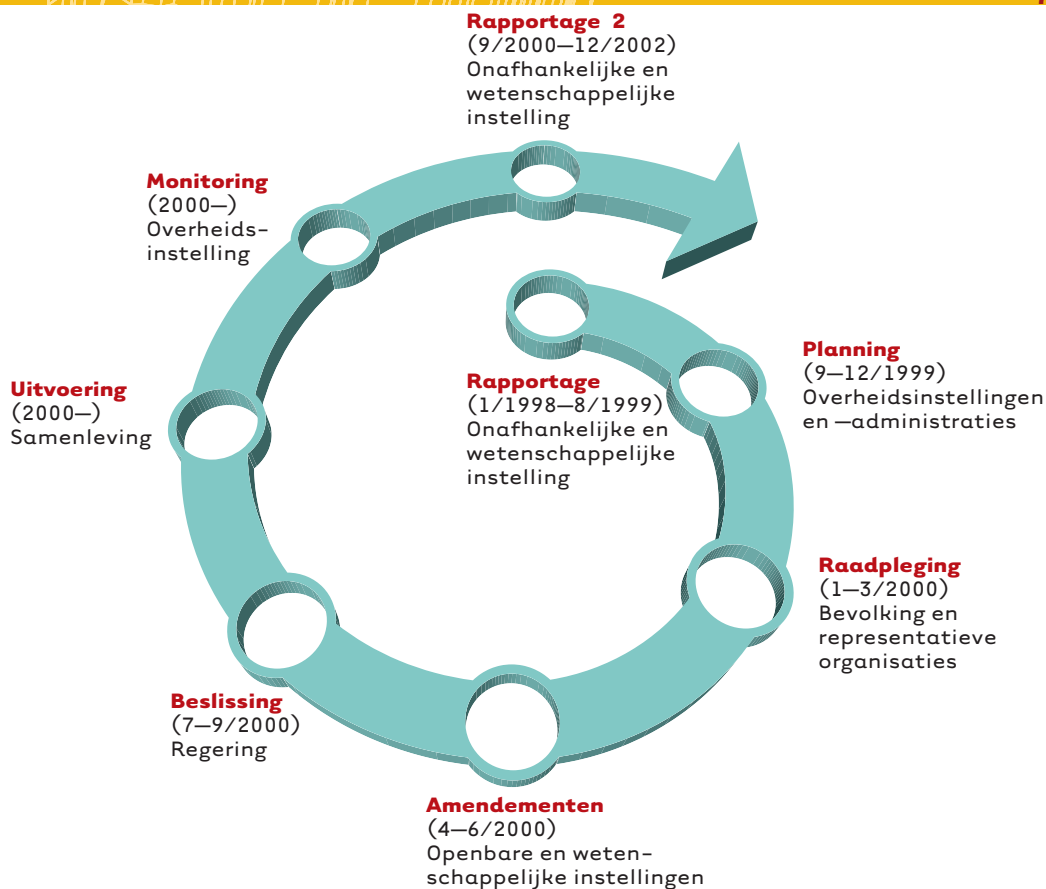
Wat België doet

6

Is België op weg naar duurzame ontwikkeling? Het antwoord op deze vraag ligt niet voor de hand. De Task Force Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau onderzoekt de situatie in ons land. Wat doen we op het vlak van duurzame ontwikkeling? Wat kan beter en waarom? Welke maatregelen moet de federale overheid nemen? De Task Force bundelt al die vragen en antwoorden in een rapport dat bestemd is voor politici, overheidsdiensten, media, maatschappelijke groepen, adviesraden... Op die basis en na raadpleging van de bevolking, stippelt de federale regering haar beleid uit in een *Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling*.

De Belgische wet van 1997 bepaalt een **leercyclus** om geleidelijk het federale beleid voor duurzame ontwikkeling te verbeteren. Het basisprincipe van de wet is dat de evaluatie van het beleid moet helpen bij de opmaak van het volgende beleidsplan. Dat wordt op zijn beurt tijdens de volgende cyclus geëvalueerd... Het eerste rapport (1999) evalueerde het beleid tijdens de jaren 1992-1998. Het tweede rapport onderzoekt de periode 1998-2001 aan de hand van tien concrete ontwikkelingsvraagstukken. Die originele aanpak brengt de huidige situatie, het beleid en de toekomst duidelijk in beeld.

Tien ontwikkeling

Wie hoort spreken over duurzame ontwikkeling denkt daarbij vooral aan het milieu, de toekomstige generaties, de klimaatverandering, de bedreigde diersoorten... Maar ook de energieproductie, de gezondheid, het welzijn op het werk... zijn belangrijk om te beoordelen of België goed op weg is naar duurzame ontwikkeling. Het rapport bestudeert tien vraagstukken om dat na te gaan.

8

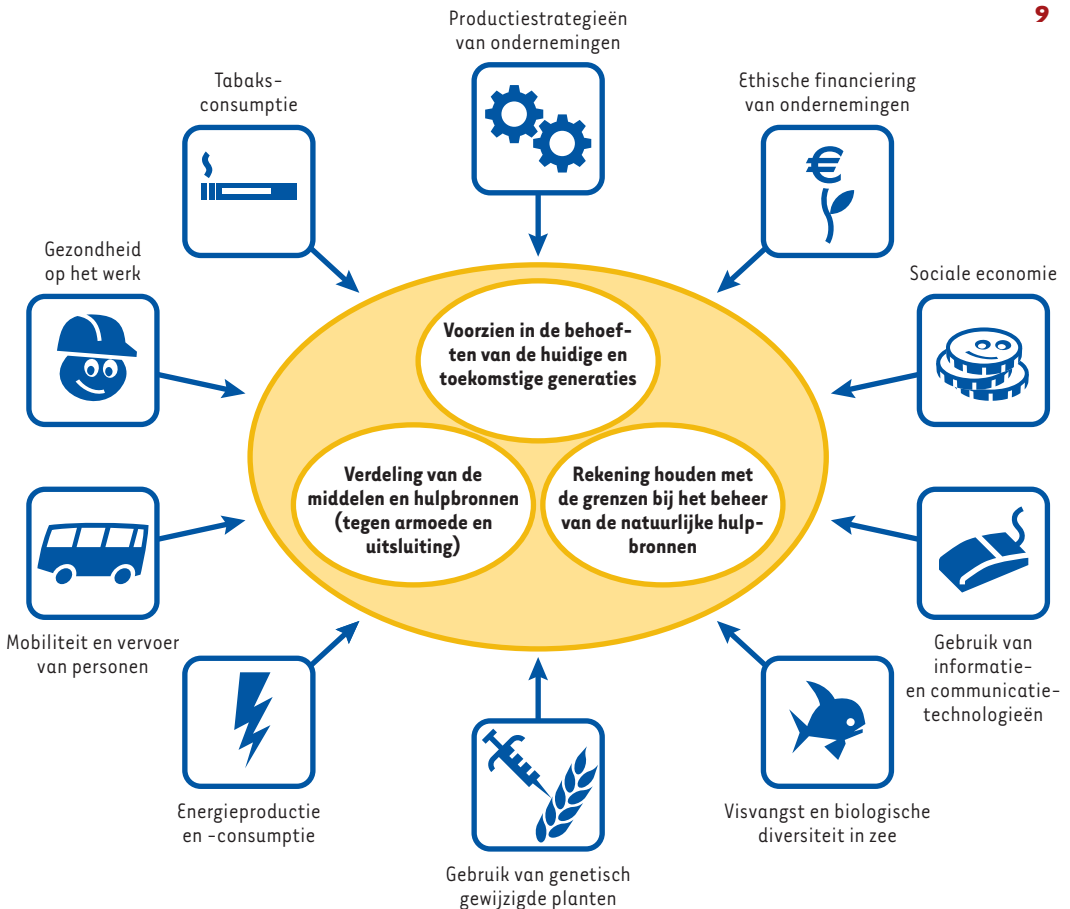

svraagstukken

spreken over ontwikkeling

9

Meten om te weten

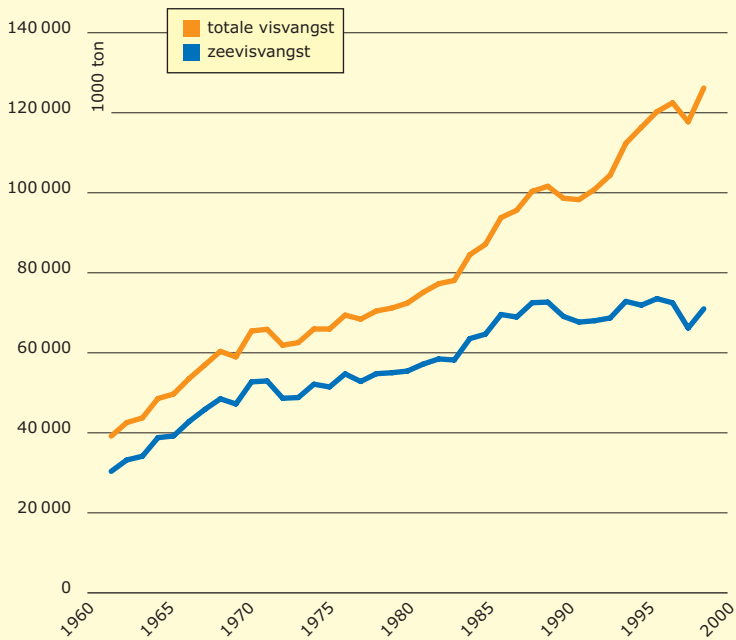

Definitieve antwoorden voor elk van de tien vraagstukken bestaan niet. Nog minder liggen de oplossingen zomaar voor het grijpen. Want duurzame ontwikkeling is een complex samenspel van sociale, economische en ecologische elementen. Het rapport beschrijft, analyseert en evalueert de huidige situatie (tot eind 2001) en trends aan de hand van meer dan 60 indicatoren. Die bieden cijfergegevens over de tien problematieken.

Een voorbeeld maakt het duidelijk.

- De wereldwijde visvangst op zee bereikte sinds eind de jaren 80 de bovengrens van zo'n 70 miljoen ton per jaar. De druk van de visserij beïnvloedt de situatie van onze natuurlijke rijkdommen want overbevissing tast de biodiversiteit in zee aan. De ruimte tussen de twee curven in de figuur toont de visvangst in zoet water en de productie van de aquacultuur. De huidige toename van de visproductie komt voort uit aquacultuur. Maar is dat een oplossing?

Wereldwijde zeevisvangst en aquacultuur, 1961-1999

BRON FAO-FAOSTAT - Fisheries data - <http://www.fao.org>

Balans van het federale

12

beleid

Wat doet de federale regering

13

Wat doet de federale regering op het vlak van duurzame ontwikkeling? Blijft het bij intentieverklaringen of getuigt haar beleid van daadwerkelijke initiatieven en acties? Het rapport evalueert hoe het beleid tussen 1998 en 2001 vijf beginselen van duurzame ontwikkeling toepaste. Het doet dat op drie manieren:

- ⌘ het vergelijkt de beleidsnota's die de regering jaarlijks voorstelt;
- ⌘ het onderzoekt de beleidsdoelstellingen voor de tien vraagstukken;
- ⌘ het analyseert elf gevalsstudies over beleidsbeslissingen over de tien vraagstukken.

Grosso modo leert die evaluatie dat:

- ⌘ de Noord-Zuiddimensie in het onderzochte beleid weinig aandacht krijgt;
- ⌘ het beleid vaak niet expliciet in een langetermijnvisie kadert;
- ⌘ de milieucomponent aan belang wint;
- ⌘ de cultuur om vooraf beleidsrisico's onder de loep te nemen niet voldoende ontwikkeld is;
- ⌘ de maatschappelijke groepen geregeld geraadpleegd worden.

Toekomstvisies

14

Moeten we ingrijpen in ons economisch, menselijk of milieukapitaal om te komen tot duurzame ontwikkeling? En zo ja, in welk kapitaal en hoe? Mensen en maatschappelijke groepen verschillen hierover duidelijk van mening. Het rapport leidt uit de verschillende meningen drie wereldvisies af. Op basis hiervan reikt het de overheid drie beleidsscenario's aan die als leidraad kunnen dienen voor het toekomstige beleid – meer concreet voor het tweede *Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling*.

De drie wereldvisies zijn:

1 | Benutten

De nadruk ligt op de groei van het economisch kapitaal, die nodig is om te kunnen investeren in het menselijk en milieukapitaal.

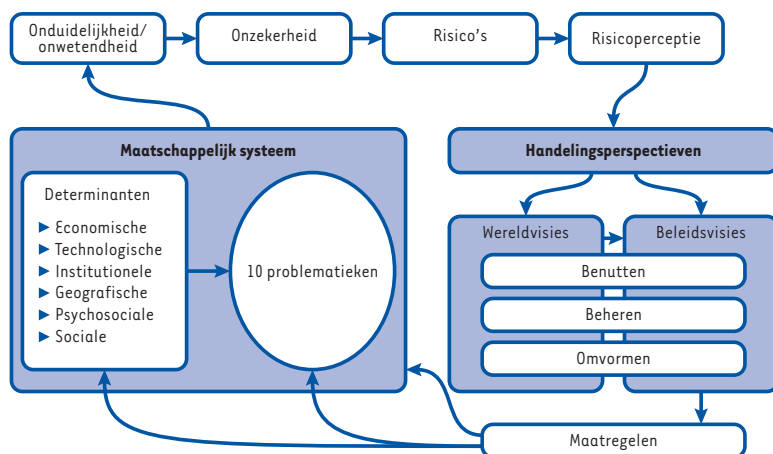
2 | Beheren

De nadruk ligt op de kwaliteit van het economisch kapitaal, om zo de druk op het menselijk en milieukapitaal te verminderen.

3 | Omvormen

De nadruk ligt op de groei van het menselijk en milieukapitaal, ook als dat ten koste gaat van het economisch kapitaal.

Hoe doen we beter?

16

Gaat het beleid van de federale overheid in de richting van een duurzame ontwikkeling? Waar, maar vooral hoe kan het worden bijgestuurd? Het eerste rapport (1999) wees al op een aantal pijnpunten. Het tweede rapport vult die besluiten verder aan, zij het meer praktijkgericht. Terwijl het eerste rapport de klemtoon legde op de uitvoering van vijf beginselen van duurzame ontwikkeling, benadrukt het tweede rapport vooral de beleidsprocessen. De nadruk ligt daarbij op afgebakende vraagstukken en gevalsstudies. Die originele, meer pragmatische aanpak, is bovendien makkelijker toe te passen op andere problematieken van duurzame ontwikkeling. Dat geeft het tweede rapport meer operationele waarde. Het rapport brengt ook informatie aan die nuttig kan zijn voor de raadpleging van de bevolking in het kader van het tweede *Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling*.

Deze brochure is een publicatie van het

Federaal Planbureau

Kunstlaan 47-49

1000 Brussel

tel. 02 507 73 11

www.plan.be

Verantwoordelijke uitgever:

Henri Bogaert

Wettelijk depot:

D/2002/7433/32

Concept en realisatie:

Aanzet/Making Magazines – Gent

Fotografie:

Imagesource, PhotoDisc, IBGE-BIM

Druk:

Federale Overheidsdienst Economie,
K.M.O., Middenstand en Energie